

Termijnmarkten spelen in vrije markt grote rol bij risicomanagement melkprijs

Melkprijs vastleggen

Graan, varkens en aardappelen kunnen niet meer zonder, maar melk? In Europa komt de termijnmarkt voor zuivel amper van de grond, terwijl die in Amerika een belangrijke rol speelt bij het risicomanagement. Een kijkje achter de schermen, een gesprek met Amerikaanse melkveehouders en de visie van een Nederlandse 'broker': 'De melkveehouderij is toe aan de termijnmarkt.'

tekst Alice Booij

Heel veel geschreeuw en handgebaren. Wie voor het eerst 's werelds grootste termijnmarkt in Chicago bezoekt, kan zijn ogen en oren niet geloven. Twaalf tot dertien miljoen transacties per dag, rond de 1500 mensen op de beursvloer, elke dag 1500 kilo papier en miljoenen dollars aan handel. Hout, metaal, buitenlandse valuta én een speciale agrarische beursvloer waar alle denkbare agrarische producten worden verhandeld, ook zuivel.

Prijsfluctuaties opvangen

Voor de Amerikaanse veehouder is de termijnmarkt dé manier om extreme prijsfluctuaties op te vangen, oftewel noodzakelijk risicomanagement rondom een sterk schommelende melkprijs. Een termijnmarkt is geen markt waar goederen worden aan- en afgevoerd,

maar een 'papieren' markt. Kopers en verkopers sluiten contracten af, zogenaamde 'futures', om een product op een vastgestelde datum tegen een vooraf bepaalde prijs af te nemen en te leveren. Deze contracten werken maximaal twee jaar vooruit. Een melkveehouder zet de prijs vast voor een hoeveelheid te leveren melk in een afgesproken periode. Zowel verkoper als aankoper kunnen met zo'n contract grote prijsschommelingen ondervangen. Daarmee functioneert de termijnmarkt als een soort buffer en is het ook een (wereldwijde) barometer rond de ontwikkeling van de prijzen. De tegenhanger van de termijnmarkt is de spotmarkt, waar de goederen ter plekke worden verkocht en die daarmee een beeld geeft van de huidige prijs. Amerikaanse melkveehouders hebben

grote bedrijven en werken in een sterk liberale markt met melkprijzen die enorm kunnen variëren. Het financiële risico is groot en kan – zoals in 2008-2009 – bij een lage melkprijs zelfs het einde van het bedrijf betekenen. Met het aangaan van een contract op de termijnmarkt stellen melkveehouders de opbrengstprijzen van hun melk veilig. Of ze voorkomen een te zwaar verlies door de melkprijs vast te zetten in een dalende markt. In Amerika luidt het advies om naast de melk ook de voeraankopen voor bijvoorbeeld soja en mais via de termijnmarkten vast te leggen. De voerkosten zijn van grote invloed op de marge. Door de combinatie te maken van voer en melk draait het uiteindelijk om optimalisatie en niet om maximalisatie in dit risicomanagement. Een contract kan overigens ook weer ingewisseld worden. Stel dat de melkprijs

hoger ligt dan het contract, dan is het mogelijk om deze optie af te kopen voor ongeveer één eurocent per kilo melk en gaat de melkveehouder voor de nieuwe melkprijs. Overigens blijft de melkveehouder de melk leveren aan zijn reguliere afnemer, de termijnmarkt is niet meer dan een tijdelijke 'parkeerplaats'. De handel op termijnmarkten wordt in Amerika meestal niet gedaan door melkveehouders zelf. Daarvoor zijn de volumes te groot. Bovendien is de snelheid van reageren van groot belang, vergelijk het met de beurs. Dus zijn er zogenaamde 'brokers', makelaars, die als tussenpersoon fungeren.

Weinig Europese belangstelling

In Europa is er sinds een jaar een termijnmarkt voor magere melkpoeder en boter in Hannover. De Europese animo hiervoor is echter beperkt, weet directeur Kees Maas van DCA. 'Er is blijkbaar weinig behoefte in de melkveesector om zich in te dekken tegen fluctuerende prijzen en eigenlijk werken zuivelverwerkers als FrieslandCampina al met een gemiddelde uitbetalingsprijs.' Toch is deze Europese zuiveltermijnmarkt

Bart De Saegher: 'Profiteren van melkprijs'

Ook Bart De Saegher heeft ervaring opgedaan met het vastzetten van een melkprijs via de termijnmarkt. 'Als de kostprijs van de melk 24 cent per kilo melk is en de afzet kan op de termijnmarkt worden vastgelegd voor 25,5 cent, dan ben je blij omdat je dan zeker

wat verdiend hebt. Tot de prijs van de melk nog verder omhooggaat, dan denk je alleen maar: ik wil ook meer.' De Saegher, die in Michigan 6300 koeien melkt, werkt daarom niet meer met de termijnmarkt. 'Je kunt een mogelijk verlies wellicht voorkomen of verminderen, maar je wilt vooral profiteren als de melkprijs echt hoger wordt.' Ook de crisis van 2009 heeft hem niet op andere gedachten gebracht. 'Het gaat erom dat je sterk genoeg bent om een periode met heel lage prijzen te kunnen overbruggen. Zorg dat je in goede tijden kapitaal opbouwt en parkeer het geld, zodat je het in slechte tijden weer kunt gebruiken.'

juist op verzoek van de sector zelf gestart. 'Tijdens het goede jaar 2007 werd het idee gelanceerd, vooral ook om via de termijnmarkt de prijs stabiel te houden.' Maas vindt dat melkveehouders meer met de termijnmarkt zouden moeten doen. 'Het prijsrisico wordt zwaar onder-

schat en ligt nu compleet bij de melkveehouders zelf. Uiteindelijk krijgen zij de prijs die onder aan de streep overblijft na verwerking en verkoop bij de zuivelverwerker. Het verlies draagt de boer. Daar zou je je als ondernemer voor moeten indekken.'

Wiebe en Gooike Dijkstra dwingen saldo af

Alle melk en het grootste deel van het voer laten Wiebe en Gooike Dijkstra over de termijnmarkt lopen. 'Het geeft rust in de extreme fluctuaties van de markt.' De pieken en dalen in de prijzen voor voer en melk zijn de afgelopen jaren ex-

tremer geworden, weet het echtpaar, dat een bedrijf met 2700 koeien in Wisconsin managet. De allerhoogste melkprijs is niet hun doel. 'Het mag ook wat lager zijn, als we bij een lage melkprijs ook maar minder extreem onderuitgaan.' Als de melkprijs na het aangaan van een contract toch stijgt, kopen ze dit af. 'Daar hebben we die ene cent per kilo melk wel voor over.' Ze geven aan dat het wel belangrijk is de melk- en de voerprijs vast te zetten. 'Het gaat natuurlijk om de combinatie. Met de termijnmarkt kun je een saldo afdwingen. Het lukt niet altijd, maar de grillen van de markt zijn nog veel harder.'

Op de grootste termijnmarkt van de wereld vinden dagelijks 12 tot 13 miljoen transacties plaats